

Vid Lygnerns norra strand

Foto: Peter Nolbrant

Årsmöte
Naturskyddsföreningen i Mark
Baskagården, Skene
Onsdag 15 mars klockan 18:00
Välkomna!

Medlemsblad 2017
Naturskyddsföreningen i Mark

Ansvarig utgivare
Lars-Åke Andersson

Inledning

En kort redogörelse för vad vi jobbade med under det gångna året och lite om hur vi tänker fortsättningen under det år vi har framför oss.

Naturresevaten utmed Lygnerns norra sida har fortsatt sysselsatt oss trots att LONA-projektet är avslutat. Peter Nolbrant har just presenterat förslaget till ny skötselplan för reservaten. Han har gjort ett utmärkt arbete och vi i inventeringsgruppen har fått vara med på ett hörn med fältarbete. Det skall nu presenteras för Länsstyrelsen. Den färdiga skötselplanen skall sedan ligga till grund för det arbete som skall utföras för att få bästa förutsättningar för att bibehålla goda betingelser för den biologiska mångfalden. Här är markägare den viktigaste faktorn, men frivilliga ideella insatser kan också behövas. Där hoppas vi på hjälp från de föreningar som varit med i projektet.

Exploateringstrycket för att få fram bostäder och näringsverksamheter har ökat. Det innebär att planärenden blir fler. Konflikter med naturmiljön där vi som dess försvarare ställs inför beslut som kan försena processen. Den utmaningen måste vi ta annars har vi inget berättigande som naturskyddsförening. Det finns ett starkt tryck från politikerna att förkorta beslutsprocessen, men då får vi en rättsosäkrare behandling där privatpersoner och särintressen riskerar att köras över. Framstressade planbeslut för blanda annat vindkraftsetablering och strandskyddsärenden har i några fall lett till beska eftersmaker.

På ett annat område som gäller Marks kommuns förvaltning av sina marker har vi påtalat att samråd bör gälla innan värdefulla naturvärdesträd avverkas. Vi fick löfte om att så skulle ske, men det tycks ändå förekomma att träd avverkas och flisas ned utan rådfråga om lämpligheten av åtgärden. Senast har det hänt vid värmeverket i Fritsla där ett tjugotal hamlade almar blev till flis.

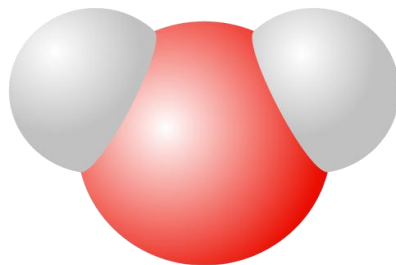
Handla miljövänligt är en årlig återkommande aktivitet som vi brukar uppmärksamma under Miljövänliga Veckan. Under 2016 var det hygienprodukter som uppmärksammades. Vi gjorde butiksundersökningar där vi begränsade oss till MM, Willys, Hemköp och de tre apoteken i Kinna och Skene. Det visade sig att apoteken hade betydligt färre miljömärkta produkter än livsmedelsbutikerna. Vi får hoppas att de har bättrat sig till årets undersökning eftersom kampanjen "Fräsch på riktigt" varar även 2017.

För att fortsatt kunna vara en kraft som tar ställning och aktivt arbetar för bättre naturskydd och hållbart samhälle behöver vi bli flera. Kom med du också!

Lars- Åke Andersson, ordförande

Vatten

Utan vatten inget liv. Vattnet är avgörande för människan, samhällen kulturer. Det fungerar som ett lösningsmedel som transporterar byggstenar för livet i marken, i växterna, i våra kroppar och i alla levande celler. Vattnets unika egenskaper beror på att väteatomerna sitter i 105° vinkel på syreatomen. Molekylen får då en negativ respektive positiv ända. Detta gör vattnet till ett så bra lösningsmedel, att is flyter på vatten, att det kokar vid 100°C, dess höga värmekapacitet, att det får ytspänning mm.

vattenmolekyl

Vatten väcker känslor. Ljudet av en porlande bäck eller kluckande vågor får oss att koppla av. Vatten väcker också nyfikenhet och utforskarlust, under ytan finns en oupptäckt värld. Mycket av detta kan säkert förklaras av att vattnet har varit livsnödvändigt under hela människans utveckling.

Vattenmiljöer är också något av det bästa att studera när man ska förstå hur ekosystem fungerar. Det beror dels på att vattendjur väcker fascination och nyfikenhet och att de är lätta att titta på med en håv och balja. Dessutom kan man ta med sig miljöerna in i ett litet akvarium där man kan se hur olika djur och växter samspelar och där man kan förstå vad som behövs i ekosystemet som ljus och näringsämnen.

Vattnet, och särskilt ett vattendrag där vattnet strömmar förbi oss, är utmärkt för att förstå helheten. Ett vattensystem gör att vi lättare förstår hur vattnet länkar samman landskapet, hela ekosystemet och varandra. Träden tar upp vatten med lösta näringsämnen till bladens fotosyntes. Växterna blommar och nektarn ger mat åt exempelvis bin. Vattnet ger oss den tydligaste bilden av hur kretslopp fungerar på jorden.

Platsen vid vattendraget kopplar ihop det lokala med det globala. Västkustlaxen som tar sig upp i Viskan och Storån växer upp utanför Grönland. Ålen som växer upp i våra sjöar leker i Sargassohavet 600 mil från Mark. Med fantasins hjälp kan vi följa vattnet till floder på andra kontinenter.

Det härliga är att denna fantastiska natur finns några hundra meter från där vi bor. Det är bara att gå ut och upptäcka. Resan börjar där vi befinner oss. Särskilt

viktigt är det att barn får komma ut och upptäcka och utforska närnaturen. Det är något Naturskyddsföreningen arbetar för. Det är där relationen till miljön och naturen kan utvecklas.

Därför är det så viktigt att man får vara ute i skolan, och att det finns plats för spännande och inbjudande närnatur vid skolor och där vi bor.

Vi stöttar även tankarna på ytor i tätorterna där man kan odla grönsaker, något som Hyresgästföreningen i Hedbo arbetar med och som Naturskyddsföreningen tycker är mycket positivt.

Vi stöttar också Viskans och Lygnerns vattenråds arbete med att förbättra vattenkvalitet och ekosystemen i vattnet. Vattenråden är mötesplatser för kommuner, företag och olika föreningar där man försöker få en helhetssyn på hela vattensystemet över kommun- och länsgränser. Lygnerns vattenråd har arbetat med Vattnet i skolan längs Storån och Lygnern. Detta är arbeten som Naturskyddsföreningen tycker är viktigt och gärna ser att det utvecklas vidare. Text och bild: Peter Nolbrant

Skolklass håvar vattendjur i Lygnern

Foto: Peter Nolbrant

Onsdag 15 mars kl 18:00. Baskagården, Skene.

Restaurering av fiskevägar i Surtan,

Föredrag, Svante Brandin, biolog.

Föregås av årsmötesförhandlingar. Vi bjuder på fika.

Välkomna!

Program 2017, Naturskyddsföreningen i Mark

Lördag 4 mars, kl 17:00. Solel och solvärme. Plats: Missionskyrkan i Kinna.

Magnus Moberg berättar om solex och solvärme. Han kommer från Skene och har under flera år utvecklat och tillverkat effektiva solanläggningar. Hur bra är det? Lönar det sig? Hur gör man? Kanske får du inspiration att installera en egen anläggning eller bygga en i en studiecirkel. Ett samarrangemang med Missionskyrkans Hållbarhetsgrupp. Vill du stanna på en klimatsmart kvällsmat och prata vidare efter föredraget anmäl dig senast 1/3 till Peter Nolbrant 076-811 4607 nolbrant@telia.com. Maten är till självkostnadspris. Välkomna!

Söndag 2 april kl. 10:00. Sandbin och sandjägare. Vi undersöker en lämplig grusmiljö för dessa arter. Fjärilar hoppas vi också på att se. Samling på Gästgivaregårdens pendelparkering, Skene. Tag med fika, håv och kikare.

Lördag 13 maj kl 10:00. Vi vandrar motströms som öringen men på landbacken utmed Ljungaån. Från utloppet upp mot skogsmarkerna. Samling, Örbyhallens parkering. Tag med fika och stövlar.

Söndag 11 juni kl. 10:00. Utflykt till Nockakulla. Vi besöker Marks atrikaste blomsterängar med granspira, kattfot, jungfrulin, jungfru Marie nycklar och slättergubbe. Tag med fika, lupp, fjärlshåv och kikare. Samling Örbyhallens parkering.

Söndag 20 augusti kl 10:00. Utflykt till Gode Mosse. Nyligen inrättat Naturreservat. Relativt orört myrområde på Lygners vider med intressant och spännande natur. Tag med stövlar, fika, lupp, fjärlshåv och kikare. Samling parkeringen vid Sätilla Kyrka.

Utöver det angivna programmet kan det bli arrangemang som vi bestämmer oss för med kortare varsel eftersom de är väderberoende. Det kan gälla utflykter där vi studerar svampar eller fjärilar. Då meddelar vi det på hemsidan <http://mark.naturskyddsforeningen.se/> eller via e- post.

De som angivit e-postadress i sitt medlemskap får en extra påminnelse när aktiviteterna närmar sig. Ansvarig: Lars-Åke Andersson

asonlars26@gmail.com

Tfn. 0230-722 95, 0703- 27 34 22

Vårprogram för Marks fågelklubb 2017

Någon lördag eller söndag i mars -Sträckräkning i Fritsla/Veselången

Nytt för i år är att Roger väljer datum utifrån förutsättningar och meddelar med kort varsel via Marks fågelklubbs Facebooksida och via Supertext (en sms- grupp som man kan ansluta sig till genom att kontakta Roger Svensson tel. 070-956 53 66). Ansvarig: Roger Svensson

Studiecirkel "FÅGELSÅNG "

MFK startar en studiecirkel "Vilken fågel är det som sjunger".

Första gången är inne därefter besöker vi olika biotoper i Mark för att lyssna vilka fåglar som sjunger och bestämmer dem.

Cirkeln är på sex gånger och startar onsdagen den 29 mars kl 18:30.

Anmälan till ronny.fallberg@gmail.com eller 0701 441830.

Någon lördag eller söndag i mars – Kustresa

Nytt för i år är att Roger väljer datum utifrån förutsättningar och meddelar med kort varsel via Marks fågelklubbs Facebooksida och via Supertext.

Ansvarig: Roger Svensson

Startar under våren – Fortsättning på höstens studiecirkel i fågelfoto

Robert Magnusson informerar om var och när på klubbens Facebook och Supertext.

6 maj – Fågeltornskampen. MFK ställer upp med ett lag i fågeltornet vid Fävren.

Hela Norden tävlar om från vilket fågeltorn man kan se flest fåglar från 06-13.

Kom och stötta laget!

13-14 maj – tvådagarsresa till Hornborgasjön

Övernattning på Hornborgasjöns stugby. 14 platser – först till kvarn! Anmäl till

Enar Bonath och få mer information om pris och tider. Tel. 070-319 68 93

25-28 maj – Ölandsresa

Mer info kommer senare via Facebook, hemsidan och Supertext

2 juni kl. 21:00 – Nattsångarexkursion

Samling på parkeringen söder om Statoil i Horred. Behöver du mer information kontakta Mats Stolfer på tel. 072-326 01 18

Håll utkik på "Inför" på Marksidan i Borås Tidning varje tisdag för det kan dyka upp fler aktiviteter än de som annonseras på denna sida.

Program för Kinna Naturskyddsförening 2017

Torsdag 2 mars. Lavcirkel. Sjöstugan kl. 18.00 - 21.00. Lär dig mer om lavar både praktiskt och teoretiskt. Uppstart med information och anmälan: Kenneth Hansson tel. 0320-138 12 eller 0706-25 40 43

Söndag 12 mars. Holkrensning. Samling vid Sjöstugan kl. 10.00. Låt barnen vara med och fynda i våra holkar. Vi ordnar vandring runt sjön om intresse finns. Våffelserving. Information: Jörgen Frisk tel. 14248

Torsdag 13 april. Blåkullafärd. Samling vid Lyckeskolan, Kinna kl. 18.00. Traditionell påskutflykt till hemligt mål. Information: Inga-May Carlsson tel. 12230

Söndag 23 april. Slättermarken vårstädas i Assbergsreservatet. Samling vid Kvarnagården, kl. 10.00–13.00. Ta med räfsa och grensax om du har samt kaffefika. Information: Kenneth Hansson tel. 0320-13812 eller 0706-254043

Måndag 8 maj. Vårutflykt till Hyltenäs kulle. Samling kl. 18.00 vid Hyltenäs alt. kl. 17.30 vid Lyckeskolan i Kinna för samåkning. Packa picknickkorgen och glöm inte kameran! Parkera nedanför backen!
Information: Rune Fredly tel. 10361

Söndag 18 juni. De vilda blommornas dag. Vi besöker **Sju strömmar** i Torestorp. Samling: Lyckeskolans parkering, Kinna, klockan 9.30 eller i Torestorp, norra entrén, klockan 10.00. Tag med kaffekorg och gärna lupp och flora.
Information: Kenneth Hansson tel. 0320-13812 eller 0706-254043

Söndag 2 juli. Utflykt till orkidéparadiset Nohlmarken och Hopamarken. Samling kl. 8.00 vid Lyckeskolan. Heldagsutflykt! Ta med fika! Glöm inte kameran. Reservatet ligger strax söder om Skövde. Vi besöker även andra växtlokaler i mån av tid. Vi äter lunch på golfrestaurangen i Torbjörntorp. Samåkning med bilar. Anmälan senast 28:e juni till Rune Fredly på tel. 10361

Söndag 6 augusti. Slättersöndag i Assbergsreservatet. Samling vid Kvarnagården, Assberg kl. 08.30. Ta med fikakorg och lie och/eller räfsa. Vi prioriterar Västängan och "svackan". Efter slättern bjuder KNF på lunch i det gröna. Vi håller på till ca kl. 13. Se information på Facebook och "inför" i Borås Tidning.

Söndag 3 september. Tipspromenad vid Sjöstugan kl. 10-12. Våfflor serveras i stugan. Obs! Parkering och start för promenaden vid Två Skyttlar.
Information: Jörgen Frisk tel. 14248

Söndag 8 oktober. Höstutflykt till Hallandskusten. Samling kl. 10.00 vid Lyckeskolan. Ta med fika för dagen! Samåkning med bilar.
Anmälan och information: Enar, tel. 10106, eller Jörgen, tel. 14248.

Naturskyddsföreningen i Mark

Ordförande/kontaktperson

Lars-Åke Andersson, Skjutbanevägen 6, 511 71 FRITSLA

0320-722 95, 070-327 34 22

asonlars26@gmail.com

Webb: <http://mark.naturskyddsforeningen.se/>

Till alla medlemmar: Meddela gärna er e-postadress till oss. Även de som har uppgett adressen, men känner på sig att den är inaktuell kan meddela oss rätt e-postadress. Allt för att bättre nå ut till Er medlemmar när vi har olika arrangemang. Skicka adressändringen till: asonlars26@gmail.com

Naturskyddsföreningen i Mark
Samarbetar med Studieförbundet

